

Tom Stoppard / ARKÁDIE

Překlad / Jaroslav Kořán

Režie / Šimon Dominik

Výprava / Karel Čapek

Hudba / Emil Viklický

Dramaturgie / Ondřej Novák, Zdeněk Bartoš

Odborná spolupráce / Václav Kučera

Obsazení

Septimus Hodge / Ondřej Novák j. h.

Thomasina Coverlyová / Pavla Janiššová

Lady Croomová / Radmila Urbanová

Ezra Chater / Tomáš Kolomazník

Kapitán Brice / Jindřich Skopec

Richard Noakes / Pavel Marek

Jellaby / Kamil Prachař

Hana Jarvisová / Vladimíra Vítová

Bernard Nightingale / Petr Batěk

Valentin Coverly / Jindřich Kotula

Chloe Coverlyová / Diana Toniková

Augustus, Gus / Jiří Duchek j. h.

Na choreografii závěrečného valčíku spolupracovala Diana Toniková.

PREMIÉRA 21. dubna 2012

O AUTOROVI

Narodil se jako **Tomáš Sträußler** roku 1937 ve Zlíně, kde jeho otec pracoval coby lékař v Baťových závodech. Tomáš Baťa pomohl těsně před začátkem nacistické okupace mnohým svým zaměstnancům židovského původu tím, že je vyslal do některé z poboček svého závodu daleko ve světě. Tak se Sträußlerova rodina ocitla v Singapuru. Odtud matka s oběma syny (ještě s Tomášovým bratrem Petrem) uprchla před japonskou okupací do Darjeelingu v Indii, kde se z Tomáše stal v metodistické škole Tom. Jeho otec Eugen mezitím zahynul na lodi potopené japonským torpédem. Roku 1945 se matka provdala za anglického důstojníka Kennetha Stopparda, jehož příjmení obě děti převzaly, a o rok později se celá rodina přestěhovala do Británie.

Tom Stoppard odešel ze školy v sedmnácti letech a nikdy nezískal univerzitní vzdělání (což je vzhledem k intelektuálnímu a vysoce sofistikovanému rozměru jeho divadelních her překvapivé). Živil se jako novinář, později se specializoval na divadelní recenze. Zkoušel psát krátké rozhlasové skeče a roku 1960 vytvořil svou první divadelní hru *Chůze po vodě* (*A Walk on the Water*).

Nemá smysl zde uvádět dlouhý výčet jeho díla rozhlasového, divadelního, filmového či televizního, nicméně zde jsou alespoň některé tituly známé českému, potažmo chebskému divákovi:

▶ podílel se na scénáři k filmu *Indiana Jones a poslední křížová výprava* (Steven Spielberg tvrdí, že Stoppard je zodpovědný za téměř každou repliku v dialogích);

▶ spolu s Terryem Gilliamem napsal scénář k filmu *Brazil*;

▶ za scénář k filmu *Zamilovaný Shakespeare* získal Oscara (1998);

▶ na českém jevišti se poprvé objevil v roce 1971, kdy liberecké Divadlo F. X. Šaldy uvedlo jeho slavnou hru *Rosenkrantz a Guildenstern jsou mrtvi*. V Chebu mohli diváci vidět jinou, dodnes hranou inscenaci téže hry v podání Divadelního spolku Kašpar (Divadlo v Celetné) roku 2009;

▶ hned druhé uvedení Stoppardova textu si může připsat Západočeské divadlo v Chebu: roku 1978 to byla hra *Jsem volný jako pták* v režii Jiřího Budinského (v inscenaci hrál mj. Kamil Prachař, který se dnes objevuje i v naší *Arkádii*!);

▶ od roku 1990 jsou v Česku jeho texty uváděny pravidelně: například v letech 2007–2011 mělo Národní divadlo v Praze na repertoáru jeho hru s českou tematikou (poměry za husákovské normalizace) *Rock 'n' Roll* (v Chebu jsme ji četli během klubového Velkého divadelního pátku v únoru 2012);

▶ roku 2008 jsme v Chebu uvedli jeho komedii *Na flámu* – variaci na Nestroyovu frašku v překladu Šimona Dominika, režiséra současné *Arkádie*, od té doby dávali také v Městském divadle Zlín a v pražském Divadle Na Vinohradech. (českou premiéru měla v Divadle Disk, studentské scéně DAMU);

▶ *Arkádii* z roku 1993 u nás dosud hrálo Divadlo Komedie (1998), Městské divadlo Brno (2004) a Národní divadlo v Praze (na scéně Stavovského divadla, 2006).

„STOPPARDOVŠTINA“

Pro dramatické dílo Toma Stopparda jsou typická některá témata a dramatické postupy. Časté je **zdvojení** a pozorování téže skutečnosti z různých úhlů pohledu (schéma patrné už v ceněné hře *Rosenkrantz a Guildenstern jsou mrtvi*, kde dění na dánském Elsinoru sledujeme očima dvou vedlejších postav, vlastně outsiderů, zatímco Hamlet a ostatní postavy se tu míhají jen v druhém plánu). S **existenciálními tématy a filozofickými koncepty** autor zachází pomocí nezaměnitelného **slovního humoru**. Jeho jazyk je plný hříček, narážek, „metatextových“ citací a odkazů a především ostrovtipu. Tuto směs někteří experti označují za „stoppardovštinu“, což nejlépe shrnuje kritik Dennis Kennedy:

„Stoppardova dramatika má několik charakteristických rysů: intelektuální hru se slovy, odvážnou, paradoxní a sebevědomou teatrálnost a zálibu v netradičním používání zavedených vyprávěcích postupů... Někdo vyčítá Stoppardovým hrám, že jsou to pouhé chytré klaunerie, postrádající zásadní výpověď, společenskou závažnost nebo emocionální účinek. Jeho divadlo spíš šikovně zastírá, než aby odhalovalo autorovy názory. S nadšením na sebe vrší spirály paradoxů a nezabývá se komentováním aktuálního společenského dění.“

Sám Stoppard k tomu se značnou dávkou sebeironie říká, že se vždy snažil, „aby se jeho her nedotknul ani stín podezření, že by mohly být jakkoli užitečné.“

(O jeho společenské angažovanosti nicméně svědčí jeho aktivní zájem o lidská práva – už roku 1977 jako člen organizace Amnesty International navštívil Sovětský svaz a několik zemí východního bloku včetně Československa. Zde se mimo jiné setkal s Václavem Havlem, jehož obdivoval jak lidsky, tak umělecky.)

Pozdější hry (včetně *Arkádie*, která je mnohými považována za jeho vůbec nejzdařilejší) však hledají větší hloubku v mezilidských vztazích, aniž by rezignovaly na svou intelektuální hravost. Autor přiznává, že od „argumentačních“ her se posunul ke hrám „srdce“, neboť se přestal ostýchat více se emocionálně otevřít. „Myslím, že jsem v sobě vždycky hledal především baviče, a řekl bych, že umím bavit druhé prostřednictvím jazyka... ale pořad jsou hlavní lidské bytosti, nakonec tu vůbec nejde o jazyk.“

ARKÁDIE

▶ původně hornatá oblast uprostřed Peloponéského poloostrova v Řecku, přeneseně idealizovaná země pastýřů, symbol harmonického přírodního života; „*Et in Arcadia ego*“ je citát pocházející z tradice zobrazování pastýřů u hrobů přátel a doslova znamená „*I v Arkádii najdete mne*“ (tj. smrt).

GEORGE GORDON NOEL BYRON (1788–1824)

▶ šestý baron z Rochdale, anglický básník, milovník řecké kultury a přední představitel evropského romantismu. Lord Byron proslul nejen svým dílem, ale i způsobem života, který zahrnoval extravagantní výstřelky, milostné skandály (mezi nejznámější patří krátká aférka se spisovatelkou **Caroline Lambovou**), dluhy, rozvod, dokonce obvinění z incestu a sodomie. Z Británie odecestoval přes Lisabon, Sevillu a Albánii až do Řecka, kde se účastnil bojů proti Turkům během řecké války za nezávislost. V řeckém Missolonghi zemřel na následky horečnatého onemocnění. Byl vegetarián. Z Byronových dopisů a deníkových zápisků lze zrekonstruovat jeho program a místa pobytu v průběhu prakticky celého dubna 1809 – s výjimkou tří dnů v rozmezí 10.–12. dubna.

ANGLICKÝ PARK

▶ na rozdíl od formálnější, symetrické francouzské zahrady je anglický krajinářský park nepravidelný, nesymetrický a nemá přímé linie. Často se snaží podat idealizovaný obraz přírody. Architekti se vyhýbají geometrickým tvarům, aby dosáhli dojmu původní krajiny. Je projekcí snivého, až pohádkového vidění světa do zahradní architektury; působí romanticky, podporuje individualitu, volnost, přirozenost, dává šanci náhodě, připravuje překvapení, nebo může nabídnout záhadnost, v každém případě tu vítězí fantazie nad předvídatelností. Dobrým příkladem parku anglického typu v našich podmínkách je zámecký park v Průhonících u Prahy.

VELKÁ FERMATOVA VĚTA

▶ je jedna z nejslavnějších vět v historii matematiky. Poznamenal si ji v 17. století francouzský matematik Pierre de Fermat na okraj knihy v této podobě: *Je nemožné rozdělit krychli do dvou krychlí, či čtvrtou mocninu do dvou čtvrtých mocnin, nebo obecně jakoukoli mocninu vyšší než druhou do dvou stejných mocnin. Objevil jsem opravdu tak podivuhodný důkaz, že tento okraj je příliš malý, aby se do něj vešel.* Během následujících staletí se podařilo dokázat některé další zvláštní případy věty, ovšem definitivní důkaz pokrývající Fermatovo tvrzení v celé jeho obecnosti získal britský matematik Andrew Wiles až roku 1994 (rok po napsání *Arkádie*) a jde o jeden z nejsložitějších důkazů v historii matematiky.

FRAKTÁL

▶ geometrický objekt, který je soběpodobný, tj. pokud zvětšíme část zobrazeného fraktálu, spatříme strukturu podobnou té, kterou vidíme na původním nezvětšeném obrázku (typicky list kapradí, v případě *Arkádie* list jabloně). Termín fraktál poprvé použil matematik Benoît Mandelbrot v roce 1975.

Inspece | **Martin Janošec**
Světla | **Roman Deršák**
Zvuk | **Radek Šnajdr**
Garde | **Anna Dlugošová**
Vlášeny | **Jana Chroustová**
Rekvizity | **Martin Beseda**

Zřizovatelem Západočeského divadla je město Cheb.
Inszenace vznikla za finanční podpory ministerstva kultury ČR a Karlovarského kraje.

Ředitel | **Jan Svoboda**
Umělecký šéf | **Zdeněk Bartoš**

Program vydalo Západočeské divadlo v Chebu
Program připravil | **Zdeněk Bartoš**
Grafická úprava | **Andrea Dobrkovská**
Foto | **Michal Mráka**

Nositelé autorských práv k dílu zastupuje
Aura-Pont s.r.o., Veslářský ostrov 62, 147 00 Praha 4.

Informace a prodej vstupenek v obchodním oddělení divadla, tel. 354 432 522
Rezervace on-line na

www.divadlocheb.cz

Cena programu 20 Kč

divadlo
cheb
www.divadlocheb.cz

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

e3
egrensis
radio

DEJINY ZEMĚ
CHEBSKÝ DENÍK